

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 206/03-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. júna 2004 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Eduarda Báránya a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť J. A., B. B., zastúpeného advokátom Mgr. M. H., Advokátska kancelária, B. B., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 238/98 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 238/98 **p o r u š i l** právo J. A., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. J. A. **p r i z n á v a** primerané finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiatisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava II povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. J. A. **p r i z n á v a** náhradu trov právneho zastúpenia v sume 8 800 Sk (slovom osemtisícosemsto slovenských korún), ktorú je Okresný súd Bratislava II povinný vyplatiť

na účet jeho právneho zástupcu advokáta Mgr. M. H. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 19. novembra 2003 č. k. I. ÚS 206/03-11 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť J. A., B. B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 238/98 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že „Dňa 21. 07. 1998 podal sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu na Okresný súd v Banskej Bystrici žalobu o určenie neplatnosti výpovede pre porušenie pracovnej disciplíny podľa § 61 ZP proti žalovanému PEPSI-COLA SR, s. r. o., Ivánska cesta 26, Bratislava, pracovisko Banská Bystrica, Kostiviarska 43.

Uznesením Okresného súdu v Banskej Bystrici zo dňa 10. 09. 1998, sp. zn. 14 C 282/98 bola vec odstúpená na prejednanie a rozhodnutie miestne príslušnému súdu, ktorým je Okresný súd Bratislava II.

Okresný súd Bratislava II nariadil vo veci pojednávanie dňa 10. 09. 1999.

Vzhľadom na nečinnosť súdu v predmetnej veci podal dňa 09. 07. 2001 sťažovateľ na Okresný súd Bratislava II žiadosť o odstránenie prietáhov v konaní.

Nakoľko na uvedenú žiadosť Okresný súd Bratislava II nereagoval, podal sťažovateľ dňa 14. 1. 2002 opätovne žiadosť o odstránenie prietáhov v konaní.

Listom zo dňa 11. 02. 2002, ktorý bol právnenému zástupcovi žalobcu doručený 18. 02. 2002 predseda Okresného súdu Bratislava II sťažovateľovi oznámil, že vo veci zistil prietahy v konaní a konajúceho sudcu upozornil na potrebu konať vo veci plynule a bez prietáhov.

Napriek upozorneniu sudcu na potrebu konať vo veci bez prieťahov bolo ďalšie pojednávanie vytýčené až na 21. 1. 2003.

Následne súd vo veci konal dňa 4. 02. 2003 a 12. 05. 2003. Na ostatnom pojednávaní Okresný súd Bratislava II vyniesol rozsudok a žalobu navrhovateľa zamietol. (...)

Stav neistoty ohľadne trvania pracovného pomeru závažne ovplyvňuje zabezpečovanie životných potrieb účastníka konania a jeho rodiny.

Nakoľko stav právnej neistoty ohľadne existencie pracovného pomeru v dôsledku prieťahov zo strany Okresného súdu Bratislava II trvá už päť rokov a táto situácia spôsobuje sťažovateľovi nemalé problémy pri hľadaní si nového zamestnania ako aj finančné problémy, navrhujem aby Ústavný súd priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 50.000,- Sk. (...)

Sťažovateľovi vznikli v súvislosti so zastupovaním pred Ústavným súdom trovy za dva úkony právnej pomoci v sume 8.796,- Sk. [§ 13 ods. 8) zák. č. 163/2002 Z. z.]“.

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho poverenou predsedníčkou JUDr. M. Š., listom z 25. mája 2004 sp. zn. Spr. 2162/03 a právny zástupca sťažovateľa stanoviskom k uvedenému vyjadreniu okresného súdu z 10. júna 2004.

2. 1. Predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení uviedla, že:

„na základe Vašej výzvy vo veci sťažnosti J. A. (...), ktorou namietal porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 238/98 Vám oznamujem, že túto považujem za dôvodnú, nakoľko som vo veci zistila prieťahy v konaní zavinené nečinnosťou zákonného sudcu.“

2. 2. Právny zástupca sťažovateľa vo svojom stanovisku k uvedenému vyjadreniu predsedníčky okresného súdu uviedol, že:

„Vo veci sťažnosti J. A. (...) Vám na základe Vašej výzvy zo dňa 07. 06. 2004 oznamujem, že súhlasím s tým, aby ústavný súd v predmetnej veci upustil od ústneho pojednávania.“

Vzhľadom na stanovisko Okresného súdu Bratislava II zo dňa 28. 08. 2004 navrhujem, aby Ústavný súd v Košiciach rozhodol:

Okresný súd Bratislava II svojím postupom v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 238/98 porušil základné právo J. A., bytom B. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

Ústavný súd priznáva J. A., bytom B. B. v zmysle čl. 127 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky finančné zadosťučinenie v sume 50.000,- Sk.

Porušovateľ je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy konania pozostávajúce z trov právneho zastúpenia za dva úkony právnych služieb (§ 13 ods. 8 zákona č. 163/2002 Z. z.) v celkovej sume 8.796,- Sk na účet právneho zástupcu sťažovateľa“.

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 19 C 238/98:

Dňa 21. júla 1998 podal sťažovateľ na Okresnom súde v Banskej Bystrici žalobu o neplatnosť výpovede pre porušenie pracovnej disciplíny podľa § 61 Zákonníka práce proti obchodnej spoločnosti PEPSI-COLA, s. r. o., so sídlom v Malackách, pracovisku Banská Bystrica (ďalej len „žalovaná“). Vec bola zaevidovaná pod sp. zn. 14 C 282/98.

Dňa 24. júla 1998 bol žalovanej strane doručený opis žaloby.

Dňa 7. augusta 1998 žalovaná podala námietku miestnej nepríslušnosti Okresného súdu v Banskej Bystrici.

Dňa 10. septembra 1998 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, na ktorom Okresný súd v Banskej Bystrici uznesením vyslovil, že nie je na prejednanie a rozhodnutie tejto veci miestne príslušný, preto po právoplatnosti predmetného uznesenia vec odstúpi na prejednanie a rozhodnutie súdu miestne príslušnému - Okresnému súdu Bratislava II. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 5. novembra 1998.

Dňa 16. novembra 1998 bol spis doručený Okresnému súdu Bratislava II a bol zaevidovaný pod sp. zn. 19 C 238/98.

Dňa 11. augusta 1999 bolo nariadené pojednávanie na 27. september 1999.

Dňa 27. septembra 1999 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito za účelom výsluchu svedkov dožiadaným súdom.

Dňa 17. marca 2000 bolo Okresnému súdu v Banskej Bystrici doručené dožiadanie o výsluch svedkov.

Po opakovanom predvolávaní svedkov a upresňovaní ich adries boli títo 10. apríla 2000, 19. apríla 2000, 26. apríla 2000 a 6. septembra 2000 vypočutí a po vybavení dožiadania bol spis 12. septembra 2000 vrátený Okresnému súdu Bratislava II.

Dňa 12. februára 2002 súd požiadal Okresný súd v Nitre o výsluch svedka.

Dňa 3. mája 2002 bol spis vrátený Okresnému súdu Bratislava II s prípisom:
„Spis Cd 44/02 zasielame bez vybavenia z dôvodu, že v dožiadaní o výsluch neboli uvedené otázky, na ktoré má svedok odpovedať, čiže nie je nám známe k akým okolnostiam a skutočnostiam mám svedka vypočuť a z dôvodu náročnosti spisu a aj pracovnej zaneprázdnenosti nie je v mojich možnostiach študovať Váš spis. Po zadaní otázok, na ktoré má byť svedok vypočutý bude spis vybavený.“

Dňa 5. decembra 2002 súd nariadil pojednávanie na 4. február 2003.

Dňa 4. februára 2003 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na 1. apríl 2003 za účelom výsluchu svedkov.

Dňa 1. apríla 2003 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na 6. máj 2003 za účelom výsluchu svedka.

Dňa 6. mája 2003 bolo vo veci pojednávanie, ktoré bolo odročené na 13. máj 2003.

Dňa 13. mája 2003 sa uskutočnilo vo veci pojednávanie, na ktorom súd žalobu sťažovateľa zamietol. V uvedený deň bol aj písomne vyhotovený rozsudok.

Dňa 1. októbra 2003 podal sťažovateľ proti uvedenému rozsudku odvolanie.

Dňa 15. októbra 2003 podala k odvolaniu sťažovateľa písomné vyjadrenie žalovaná.

Dňa 31. marca 2004 odvolací súd svojím uznesením č. k. 9 Co 298/03–85 odvolanie sťažovateľa odmietol z dôvodu, že sťažovateľ nedodržel zákonnú lehotu na podanie odvolania.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. (...)

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov (...).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho

súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní o neplatnosť výpovede pre porušenie pracovnej disciplíny vedenom pod sp. zn. 19 C 238/98, v ktorom sťažovateľ vystupuje ako žalobca, došlo k porušeniu jeho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom napadnutého občianskoprávneho konania je určenie neplatnosti rozviazania pracovného pomeru, t. j. vec, ktorej povaha (spor o existenciu pracovného pomeru, ktorý je zdrojom príjmov sťažovateľa) si vyžaduje osobitnú starostlivosť všeobecného súdu o naplnenie účelu súdneho konania, čo okrem iného znamená, že všeobecný súd má povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená (§ 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku) a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie (pozri napr. I. ÚS 145/03, I. ÚS 142/03, I. ÚS 19/00).

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že dĺžka tohto občianskoprávneho konania, ktoré trvalo na okresnom súde od 16. novembra 1998 do 13. mája 2003 (do vyhlásenia rozsudku) takmer štyri roky a šesť mesiacov, podľa názoru ústavného súdu nebola závislá od zložitosti veci.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným prietahom, teda doterajšia dĺžka napadnutého konania nebola vyvolaná správaním sťažovateľa.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu a konštatuje, že okresný súd bol v predmetnej veci nečinný, resp. nepreukázal vo veci relevantnú procesnú činnosť v období od 16. novembra 1998 do 11. augusta 1999 (viac ako osem mesiacov), od

27. septembra 1999 do 17. marca 2000 (takmer šesť mesiacov) a od 12. septembra 2000 do 5. decembra 2002 (viac než dvadsaťšesť mesiacov). Okresný súd teda počas troch rokov a štyroch mesiacov vo veci nevykonal prakticky žiadny úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ ako žalobca vo veci určenia neplatnosti výpovede pre porušenie pracovnej disciplíny počas súdneho konania nachádza, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02). Uvedené obdobia nečinnosti, resp. nerelevantnej procesnej činnosti, vzhľadom aj na povahu veci nadobudli kvalitu porušenia ústavného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v kontexte celkovej viac ako štyri a pol ročnej dĺžky konania. K uvedeným prieťahom pritom nedošlo v dôsledku zložitosti veci ani správania účastníkov, ale výlučne v dôsledku postupu súdu.

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

4. Pretože okresný súd 13. mája 2003 vyhlásil vo veci rozsudok, neprichádzalo do úvahy v okolnostiach danej veci rozhodnutie podľa § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde.

5. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovateľ požadoval priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 50 000 Sk, ktoré odôvodnil aj tým, že „stav právnej neistoty ohľadne existencie pracovného pomeru v dôsledku prieťahov zo strany Okresného súdu Bratislava II trvá už päť rokov a táto situácia spôsobuje sťažovateľovi nemalé problémy pri hľadaní si nového zamestnania (...)“.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd preto uznal

za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa, najmä na opakovanú a dlhodobú bezdôvodnú nečinnosť okresného súdu, ako aj na povahu veci považuje za primerané vo výške 50 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2.

6. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania vo výške 8 800 Sk z dôvodu trov jeho právneho zastúpenia advokátom Mgr. M. H., B. B.

Úspešnému sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom. Advokát si uplatnil a vyúčtoval dva úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastúpenia a písomné podanie sťažnosti z 19. júna 2003. Odmena určená podľa § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky) 12 811 Sk vo výške 1/3 predstavuje 4 270 Sk za jeden úkon. Celkové trovy za dva úkony teda predstavujú 8 540 Sk a spolu s režijným paušálom ku každému úkonu 128 Sk (v zmysle § 19 ods. 3 vyhlášky) sumu 8 796 Sk, po zaokrúhlení (§ 25 vyhlášky) 8 800 Sk.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 3 výroku tohto rozhodnutia.

7. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. júna 2004